

Л. В. Повалій

Культура поведінки

КУЛЬТУРА ПОВЕДІНКИ – сукупність сформованих соціально значущих якостей особистості, її щоденних вчинків у суспільстві, що ґрунтуються на нормах моралі, етики, естетики та культури. К. п. окремих людей знач. мірою визначають заг.-прийняті норми культури в різні культурно-істор. епохи у різних країнах серед різних соц. груп населення. Вона не зводиться до формал. дотримання правил етикету. К. п. є важливою складовою моралі особистості, виражає такі якості, як гуманність, почуття влас. гідності, громадянськість, що повсякденно виявляються у сім'ї, школі, громад. місцях. К. п. передбачає низку умінь і навичок, які допомагають правильно організувати розум. та фіз. працю, дотримуватися особистої гігієни, режиму дня. Це поняття також передбачає і певний рівень естетич. вихованості, що сприяє дотриманню почуття міри в поведінці, виборі одягу, предметів вжитку тощо. Проблема формування К. п. є предметом дослідж. філософів, соціологів, етиків, психологів і педагогів. Філософи визначають методол. основу людської поведінки як єдність у ній суб'єктивного й об'єктивного, діалектич. взаємозв'язок мотиву, дії, результату та умов, а саму К. п. – як необхідну умову морал. культури особистості в єдності із завданнями виховання заг. культури людини (С. Анисимов, Л. Волченко). З погляду заг. психології К. п. є сукупністю зовн. виявів особистості, що відповідають її внутр. морал. змісту (З. Варванець, В. Котов-Хроменко). Питання виховання К. п. висвітлені у працях *В. Сухомлинського* (культура людських стосунків розкрита через призму морал. виховання), О. Богданової, Б. Бушелевої (визначають К. п. як здібність і звичку людини оформлювати свої дії відповідно до вимог доцільності, моральності, естетики з урахуванням заг.-прийнятих традицій), І. Дубровіної (вивчає психол. особливості поведінки через темперамент, характер, потреби, погляди, звички), [Т. Говорун](#), В. Білоусової, Н. Кисельової, Н. Хамської (виховання морал. основ К. п. розглядають у взаємозв'язку зовн. та внутр. культури особистості), М. Безруких, Д. Джоли, Н. Щуркової (визначають шляхи, методи і технології виховання К. п. у навч. процесі та позакласній вихов. роботі) та ін. Психодіагност., корекц. і розвивал. методики з формування морал.-етич. норм поведінки учнів розробляли [І. Бех](#), [О. Киричук](#). Практ. спрямованість змісту норм поведінки в різноманіт. ситуаціях досліджували зарубіжні вчені Д. Карнегі, Е. Пост, К. Роджерс. До К. п. належать: відповідальність як своєчасне виконання

своїх обов'язків і морал. вимог, активні й ініціативні дії, повага до прав і свобод, допомога іншим, реалізація своїх можливостей і здібностей, вимогливість до себе, самокритичність, протидія злу та насиллю; справедливість, чесність у взаєминах, правдивість, об'єктивність в оцінці себе; повага людської гідності, прагнення не чинити незручностей і неприємностей, коректність, самоповага, турбота про розвиток своєї духов. і фізичної культури; людяність, любов до людини, чуйність, турбота про інших, вміння дякувати, каятись; миролюбність, довіра, доброзичливість, толерантність, поблажливність, уміння досягати консенсусу, просити вибачення, пробачати; милосердя, доброта, співчуття і допомога ближньому, співпереживання. Головне в К. п. – сприяти вираженню високоморал. почуттів людини, забезпечувати психол. комфорт спілкування, породжувати взаємну доброзичливість.

Рекомендована література

1. Білоусова В. О., Говорун Т. В., Кисельова Н. Й. Виховання культури поведінки учнів. К., 1986;
2. Безруких М. М. Я и другие Я, или Правила поведения для всех. Москва, 1991;
3. Волченко Л. Б. Гуманность, деликатность, вежливость и этикет. Москва, 1992;
4. Корніяка О. М. Мистецтво гречності. К., 1995;
5. Хамська Н. Б. Виховання моральних основ культури поведінки підлітків у позаурочній діяльності. К., 1997.

Покликання на статтю:

Культура поведінки / Л. В. Повалій // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2016. – Режим доступу:

<https://esu.com.ua/article-51467>

2001-2023 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).